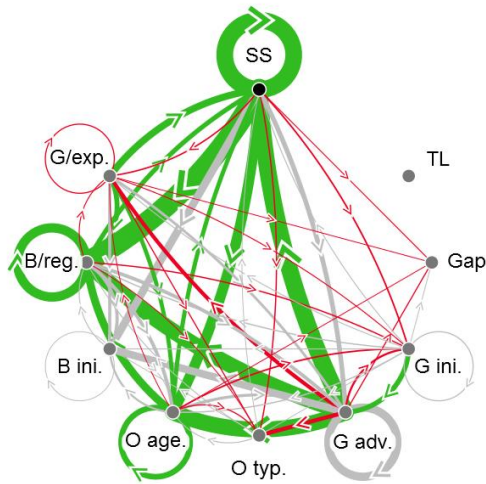

Čeští vědci zpochybnili letitou teorii o fungování přirozených lesů mírného pásma Evropy

Vědecký tým odboru ekologie lesa Výzkumného ústavu Silva Taroucy (VÚKOZ, v.v.i., www.pralesy.cz) publikoval v únorovém čísle vlivného vědeckého časopisu Journal of Vegetation Science studii, která nově definuje časoprostorový vývoj lesů mírného pásma Evropy. V posledních letech probíhala v lesnických vědeckých kruzích vášnivá debata o platnosti evropského konceptuálního modelu dynamiky lesů – tradičního konceptu postupně se měnící mozaiky plošek v různých fázích vývoje (poprvé definováno 1947), známého také jako koncept lesního cyklu nebo teorie vývojových stádií a fází. Tento koncept přirozeně předpokládá převládající časovou

posloupnost vývojových stádií a fází od regenerace a růstu, přes zralost a stárnutí až po rozpad a opětovnou regeneraci.

„Nepravidelnou mozaiku plošek v různém stádiu vývoje, která takovému pojetí odpovídá, v našich přirozených lesích skutečně nalzáme (od nich byl ostatně koncept odvozen). Zásadní otázka studie ale zněla: „Je mezi pozorovanými ploškami různých vývojových stádií a fází skutečně časoprostorová souslednost?“ říká dr. Kamil Král, hlavní autor článku a dokazuje v něm, že většinou - v poměru cca 2:3 – nikoli. Pozorované vývojové trajektorie spíše než jednoduchý opakující-se cyklus utvářejí složitou nepravidelnou síť (viz obr.). Jako poměrně předvídatelný se ukázal pouze vývoj nejranějších vývojových fází, jež jsou méně náchylné k narušením (disturbancím). Jejich růst, samopředávání a stárnutí jsou do jisté míry nevyhnutelné. Ve většině přirozených porostů se však vyvíjí podúrovňové přirozené zmlazení ještě před rozpadem předchozí generace – a to napříč vegetačními pásmy, neboť studie probíhala na lokalitách od nížinných lesů po horské bukové smrčiny. Počet a biomasa živých stromů tedy jen zřídka poklesne k nule a to i v lokálním měřítku. Nejranější vývojové fáze tradičního konceptu tak nejen že jsou většinou přeskočeny, ale pokud se vyskytnou, většinou pocházejí z jiných stádií, než je stadium rozpadu, což naznačuje, že jsou spíše výsledkem neočekávaných (impulzivních) narušení (disturbancí) než postupného rozpadu stárnoucího porostu předpokládaného konceptem lesního cyklu. Vývoj pokročilejších fází se pak v lokálním měřítku stává víceméně nepředvídatelným, protože je s rostoucí velikostí stromů stále více určován osudem jednotlivých jedinců, který je z podstaty mnohem více náhodný.

Ačkoliv tedy velkoplošné disturbance mohou vytvořit rozsáhlejší plochy se shodnou vývojovou trajektorií, nejpozději při dosažení výšky hlavní porostní úrovně se společný vývoj kohorty začíná drobit a její další vývoj je stále více určován individuálním osudem jednotlivých stromů. Kromě nejranějších fází se totiž jednotlivé plošky nevyvíjí synchronizovaně jako celek, ale jsou složeny z autonomních střípků, které často odpovídají měřítku jednotlivých vzrostlých stromů. Jinými slovy,

pozorovaná porostní textura většinou není výsledkem procesů, které probíhají synchronně na odpovídajících plochách, nýbrž je výsledkem procesů mnohem jemnozrnějších, akumulovaných během delšího období. Takové závěry bylo možné učinit jen díky dlouholetému programu výzkumu přirozených lesů v České republice, který dnes poskytuje dostatečně dlouhé (45 let) a detailní datové řady, a na který Ministerstvo životního prostředí ČR systematicky přispívá.

15.3.2018

© VÚKOZ, v.v.i.

www.pralesy.cz